

Sygn. akt IV U 30/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

22 września 2021 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sławomir Matusiak

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewelina Kubiczak- Kleśta

po rozpoznaniu na rozprawie 22 września 2021 roku w Sieradzu

odwołania C. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z dnia 16 listopada 2020 r. Nr(...)

i z dnia 25 listopada 2020 r. Nr (...)

w sprawie C. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o wysokości emerytury i kapitał początkowy

zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 16 listopada 2020 r. Nr (...) i ustala kapitał początkowy C. K. na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 85.234, 38 (osiemdziesiąt pięć tysięcy dwieście trzydzieści cztery i 38/100) złotych przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 72,41%, zobowiązując jednocześnie organ rentowy do obliczenia wysokości emerytury C. K. z uwzględnieniem tak ustalonego kapitału początkowego.

Sygn. akt IV U 30/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16.11.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. ponownie ustalił kapitał początkowy C. K. na dzień 01.01.1999 r. Do obliczenia podstaw wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy organ przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 01.01.1978 r. do 31.12.1987 r.; wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 70,28%. Wskaźnik ten ustalono na podstawie zarobków, stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, wynoszących w kolejnych latach: w 1978 r. – 41.791 zł, w 1979 r. – 77.727 zł, w 1980 r. – 89.197 zł, w 1981 r. – 28.800 zł, w 1982 r. – 110.072 zł, w 1983 r. – 72.280 zł, w 1984 r. – 120.000 zł, w 1985 r. – 127.200 zł, w 1986 r. – 129.600 zł, w 1987 r. – 168.000 zł. Kapitał początkowy wyniósł 83.917,68 zł.

Decyzją z dnia 25.11.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. przeliczył emeryturę C. K. od 01.01.2020 r. Za podstawę obliczenia emerytury w oparciu o art. 26 ustawy dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ przyjął kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji,

kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz średnie trwanie życia; po korekcie kapitału początkowego na koncie emerytura wyniosła 1.946,56 zł.

Odwołania od powyższych decyzji złożył C. K.. Zdaniem odwołującego jest możliwe ustalenie jego zarobków, uzyskanych w 1981 r., gdyż zachowały się dokumenty, określające podstawy ustalenia jego wynagrodzenia w tamtym okresie a nadto był to ten sam zakład pracy, w którym pracował w roku poprzedzającym i następnym, możliwym jest więc porównanie zarobków z tych wszystkich lat. Nadto wnioskodawca przedstawił chronologicznie historię swojego zatrudnienia ze wskazaniem zakładów pracy oraz zajmowanych stanowisk wraz z dokumentami, obrazującymi zajmowane stanowiska oraz stawki i składniki wynagrodzeń.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 10.12.2019 r. wydanym w sprawie IV U 1236/19 oddalono apelację wnioskodawcy od decyzji emerytalnej z 12.08.2019 r., zaś Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalając apelację wnioskodawcy przekazał organowi rentowemu do rozpoznania wnioski z 7 stycznia 2020 r. o przeliczenie emerytury. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej decyzji z 16.11.2020 r. o ponownym przeliczeniu kapitału początkowego zmienił wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego poprzez jego podwyższenie w stosunku do roku 1982 r., który wyniósł 105,15% wobec wcześniej przyjętego 85,81% w oparciu o zaświadczenie z 07.01.2020 r., wystawione przez (...) w Ł.. Organ zaznaczył przy tym, że za okresy nieudokumentowane wysokością wynagrodzeń przyjęto minimalne wynagrodzenia obowiązujące w sferze gospodarki narodowej, co dotyczyło okresów: - od 04.10.1976 r. do 31.12.1976 r., - od 01.01.1977 r. do 31.12.1977 r., - od 01.01.1978 r. do 31.07.1978r., - od 01.01.1981 r. do 31.12.1981 r., - od 01.04.1983 r. do 11.04.1983 r.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 12.08.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. przyznał C. K. emeryturę od 01.07.2019 r. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami, określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. Do ustalenia wysokości emerytury przyjęto kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego, określonego w decyzji o ponownym ustaleniu kapitału początkowego z dnia 09.08.2019 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, wynoszący 68,49% został obliczony na podstawie zarobków-dochodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w 10 kolejnych latach od 1978 do 1987 roku. Za okresy, za które nie udokumentowano wynagrodzenia, tj. 04.10.1976-31.07.1978, 01.01.1981-31.12.1981, 01.04.1983-11.04.1983 przyjęto minimalne wynagrodzenie obowiązujące w j.g.u.

W dniu 18.09.2019 r. odwołanie od decyzji ZUS wniósł C. K. kwestionując przyjęcie w wyliczeniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego za 1981 r. minimalnego wynagrodzenia za pracę. Wyrokiem, wydanym w dniu 10.12.2019 r. w sprawie IV U 1236/19 Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił odwołanie.

Apelacja C. K. zawierała wniosek o uzupełnienie materiału dowodowego poprzez przeprowadzenie dowodu z zaświadczenia Aresztu Śledczego w Ł. z dnia 07.01.2020 r. na okoliczność uposażenia, uzyskanego przez wnioskodawcę w 1982 r.; do pisma załączono wzmiankowany dokument.

Wyrokiem, wydanym w dniu 31.08.2020 r. w sprawie III AUa 234/20 Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację, przekazując organowi rentowemu do rozpoznania wnioski C. K. z dnia 7 stycznia 2020 r. o przeliczenie emerytury.

Po uzupełnieniu wniosku poprzez złożenie w dniu 04.11.2020 r. oryginału zaświadczenia (...) w Ł. z dnia 7 stycznia 2020 r., stwierdzającego wysokość wynagrodzenia wypłaconego w 1982 r. wraz z informacją, że w archiwum zakładowym brak jest dokumentacji potwierdzającej ewentualne zatrudnienie w okresie od 20 sierpnia 1982 r. do lutego 1983 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. w dniu 16.11.2020 r. wydał decyzję o ponownym ustaleniu kapitału początkowego C. K. na dzień 01.01.1999 r., wwpw kapitału początkowego ustalono na podstawie dochodu ubezpieczonego z 10 kolejnych lat 1978-1987; dochód z roku 1982 r. uwzględnił uposażenie, określone w

zaświadczeniu AŚ w Ł. z dnia 07.01.2020 r. Konsekwencją ponownego ustalenia kapitału początkowego C. K. było wydanie przez organ rentowy w dniu 25.11.2020 r. decyzji o przeliczeniu emerytury C. K.

(decyzje, wnioski, zaświadczenie, informacja AŚ, odpisy orzeczeń w aktach ZUS).

W dniu 9 sierpnia 1978 r. C. K. został zatrudniony w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) Oddział w Ł. na stanowisku sztukatora. Od dnia 1 października 1980 r. płaca zasadnicza C. K. wynosiła 15 zł na godzinę oraz łącznie 700 zł dodatkowej premii do czasu podwyższenia cen akordowych. Jak wynika z zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, wystawionego dnia 11.02.2004 r. przez (...) SA, C. K. był zatrudniony w (...)/Ł. na cały etat od 09.08.1978 r. do 16.08.1982 r., uzyskując wynagrodzenie, wynoszące: w 1978 r. – 31.391 zł, w 1979 r. – 77.727 zł, w 1980 r. – 89.197 zł, w 1982 r. – 77.890 zł; w pozycji rok 1981 r. wpisano brak karty wynagrodzeń.

Przy założeniu, że C. K. przepracował w 1981 r. 2.112 godzin, a za każdą godzinę otrzymywał 15 zł a nadto uzyskiwał comiesięczną premię w wysokości 700 zł; jego wynagrodzenie w całym tym roku wyniosło 40.080 zł, a tym samym stosunek tego wynagrodzenia do przeciętnego wynagrodzenia w tamtym roku wyniósł 43,44%. Przy założeniu, że wynagrodzenie C. K. w 1981 r. było nie niższe niż uzyskane w 1980 r. i wyniosło 89.197 zł, wówczas stosunek tego wynagrodzenia do ówczesnego rocznego przeciętnego wynagrodzenia wyniósłby 96,67%.

(umowa o pracę k. 21-22, angaże k. 23-24, zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu k. 5 akt kapitałowych, opinia biegłego K. G. wraz z opinią uzupełniającą k. 67-72, 54)

W dniu 04.10.1976 r. C. K. zawarł umowę o wstępny staż pracy z (...) Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) w Ł. na okres od 04.10.1976 r. do 03.01.1977 r. Z związku z ukończeniem wstępnego stażu pracy, z dniem 04.01.1977 r. zakład pracy powierzył C. K. stanowisko technika za wynagrodzeniem zasadniczym 2.100 zł miesięcznie wraz z prawem do 10% premii regulaminowej. Z dniem 01.11.1977 r. C. K. powierzono stanowisko płytkarza-układacza za wynagrodzeniem w wysokości 12 zł za godzinę. Zatrudnienie C. K. w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) w Ł. trwało do 31.07.1978 r.

Wynagrodzenie C. K. przy założeniu wykonywania pracy w pełnym wymiarze godzinowym, jaki wówczas obowiązywał wyniosłoby: od 04.10 do 31.12.1976 r. - 5.516,12 zł, stosunek tego wynagrodzenia do przeciętnego wynagrodzenia w tamtym roku wyniósł 42,95%, w 1977 r. wynagrodzenie to wyniosłoby 25.516,59 zł, stosunek tego wynagrodzenia do przeciętnego wynagrodzenia w tamtym roku wyniósł 46,27%, od 01.01. do 31.07.1978 r. wynagrodzenie to wyniosłoby 15.696 zł, z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego w (...) od 09.08.1978 r. jest to łączna kwota 47.087 zł, stosunek tego wynagrodzenia do przeciętnego wynagrodzenia w tamtym roku wyniósł 80,29%.

(umowa o staż k. 88, angaż k. 90, świadectwo pracy k. 91, opinia uzupełniająca biegłego K. G. k. 154-156)

Przy założeniu tak ustalonych zarobków C. K. za okres od 04.10.1976 r. do 31.07.1978 r. i w ciągu 1981 r., najkorzystniejszy wariant wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego C. K. obejmuje 10 kolejnych lat od 1978 do 1987, w których jego zarobki wyniosły następująca kwoty: w 1978 r. – 47.087 zł, w 1979 r. – 77.727 zł, w 1980 r. – 89.197 zł, w 1981 r. – 40.080 zł, w 1982 r. – 110.072 zł, w 1983 r. – 72.280 zł, w 1984 r. – 120.000 zł, w 1985 r. – 127.200 zł, w 1986 r. – 129.600 zł, w 1987 r. – 168.000 zł. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi wówczas 72,41 % a kapitał początkowy 85.234,38 zł.

(wyliczenie hipotetyczne k. 140-147).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych odwołów. Sąd uznał za w pełni wiarygodne dokumenty zgromadzone w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego. Przedmiotowe dokumenty zostały bowiem sporządzone przez osoby do tego powołane w ramach przysługujących im kompetencji oraz w przewidzianej prawem formie. Ponadto ich treść i forma nie były kwestionowane przez żadną ze stron procesu, a zatem i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Sąd również w pełni podzielił opinię biegłego K. G., uznając ją za sporządzoną w sposób fachowy i wyczerpujący. Nadto opinia ta nie zawiera niejasności, sprzeczności, luk, a jej konkluzje, uzupełnione w wyniku uwag

wniesionych przez organ rentowy, są konkretne i przekonujące, przez co należy przyjąć, że biegły z dostateczną dozą prawdopodobieństwa odtworzył wynagrodzenie ubezpieczonego, przy czym szczególnie uzasadnił swoje stanowisko, które jest dla Sądu w pełni przekonujące.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2021.291 t.j. - dalej „ustawa”) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1 stycznia 1999 roku (ust. 3).

Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12 (art. 174 ust. 1 ww. ustawy).

Jak stanowi art. 174 ust. 2 ustawy przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6,
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5,
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

W myśl ust. 3 ww. przepisu podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym złożono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Zgodnie z ust. 4 i ust. 5 art. 15 ustawy w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

- 1) oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych,
- 2) oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu,
- 3) oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty oraz mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19, przy czym wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%.

Natomiast w myśl art. 16 ustawy przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych, o których mowa w art. 15 ust. 1 i 2, przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych z tych lat przez okres roku lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu.

W związku z treścią zacytowanych przepisów można stwierdzić, że kwota kapitału początkowego zależy od długości udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed 1 stycznia 1999 r., podstawy wymiaru oraz współczynnika proporcjonalnego do wieku ubezpieczonego, który służy do obliczenia tzw. części socjalnej.

W sporze jest wysokość kapitału początkowego oraz emerytury C. K., które to świadczenie zostało wyliczone także w oparciu o treść art. 26 cyt. ustawy, zgodnie z którym emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. Nadto w myśl art. 25 ust. 1, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 (a więc również w odniesieniu do ubezpieczonego), stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Innymi słowy, wysokość emerytury, ustalonej na podstawie art. 24, jest uzależniona od kilku czynników, takich jak: zwaloryzowany kapitał początkowy (w przypadku podlegania ubezpieczeniu społecznemu przed 1 stycznia 1999 r.); zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne zgromadzone na koncie ubezpieczonego; chwili przejścia na emeryturę oraz tzw. średniego dalszego trwania życia. Z kolei w myśl art. 15 ust. 1 ustawy, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. W kontekście wskazanych wyżej czynników mających wpływ na wysokość kapitału początkowego a przez to i emerytury, kwestia ustalenia rzeczywistego wynagrodzenia ubezpieczonego stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne od 01.01. do 31.07. 1978 r. w roku i 1981 ma niewątpliwie istotne znaczenie dla ustalenia prawidłowych wartości zarówno kapitału początkowego jak i emerytury wnioskodawcy.

Na podstawie art. 473 k.p.c. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających możliwość dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. Takie stanowisko wielokrotnie zajmował Sąd Najwyższy, który m.in. w wyroku z dnia 9 kwietnia 2009 roku w sprawie I UK 316/08, LEX 707858 stwierdził, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe (Dz. U. z 2011 roku, nr 237, poz. 1412) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

Przyjmując za prawidłową metodologię zastosowaną przez biegłego K. G., Sąd ustalił wysokość rocznych wynagrodzeń C. K., stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, w wysokościach wymienionych w opinii biegłego, w zakresie roku 1981 r. – wariant 1. W ocenie Sądu brak było podstaw do przyjęcia za podstawę wymiaru składek w 1981 r. wynagrodzenia, jakie C. K. uzyskał w 1980 r. (wariant 2 opinii biegłego). W tym aspekcie sprawy Sąd miał na względzie, że zaliczenie nieudokumentowanych składników podstawy wymiaru składek (składników wynagrodzenia) mogących mieć wpływ na wzrost świadczeń emerytalno-rentowych wymaga dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych dotyczących wprost zarobków wnioskodawcy. Przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi i nie zawierają unormowań pozwalających na ustalenie wynagrodzenia w sposób przybliżony lub prawdopodobny (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 17 stycznia 2019 r. III AUa 1319/18 LEX nr 2623262). Samo tylko odwołanie się do wynagrodzenia uzyskanego w roku 1980 r. w tym samym zakładzie pracy, nie poparte w zakresie wysokości wynagrodzenia innymi dowodami, nie może stanowić podstawy usprawiedliwiającej ustalenia wysokości wynagrodzenia w kwocie wyższej, aniżeli wynikająca z iloczynu

przepracowanych godzin, stawki za godzinę pracy oraz premii wypłaconej w stałej wysokości. Za taką mogą być bowiem uznane jedynie konkretne wartości wynagrodzeń ustalone w oparciu o wiarygodne i miarodajne dowody

Reasumując, Sąd uznał za uprawnione przyznanie C. K. prawa do ustalenia wysokości kapitału początkowego i w efekcie emerytury obliczonej na podstawie jego wynagrodzeń z roku 1981, obliczonych w wariantcie 1 oraz z okresu od 01.01.do 31.07.1978 r. w opinii biegłego K. G.. Z tych też względów na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.